

**TRANSLATIONAL PROBLEMS FACED IN
TRANSLATIONS OF PREPOSITIONS FROM
ENGLISH INTO TURKISH**

Türkçe'den İngilizce'ye Edat Çevirilerinde Karşılaşılan

Çeviri Sorunları¹

Gökmen GEZER²

Muhammed Zahit CAN³

Turgut GÜMÜŞOĞLU⁴

Abstract

This paper is part of the research into the study of linguistic and semantic translation problems caused by prepositions, the function of which is known to establish a concrete and abstract relation of semantic compatibility with and between the other lexical items within and across the sentence. One of the primary duties and hurdles of translation is to remove the ambiguity in what is to be translated. The problem of ambiguity to be faced about translating prepositions stems from the polysemous structures of prepositions. In this case, where the translation of the often-used prepositions in two different languages, say, Turkish and English, is at stake, what strategy ought the translator to follow? What kinds of prepositions are rendered inadequately? What kinds of translational mistakes are expected in translating prepositions? Of the linguistic, cultural or personal competence factors, which one is expected to influence the most the translational decisions with regards to prepositions? The aim of this paper is to shed light on these kinds of problems likely to be encountered when translating prepositions. In this scope, how prepositions might dominate the meaning transfer in line with the intended use and function of prepositions will be under discussion.

Key Words: Prepositions, ambiguity, polysemy, linguistic and semantic problems, translational decisions.

Öz

Bu makalede, cümle öğeleri ve kendi arasında soyut ve somut anlam ilişkileri kurmaya yarayan edatların sebep olduğu dilsel ve anlamsal aktarım sorunları ele alınmıştır. Çevirinin temel görevlerinden ve aynı zamanda zorluklarından biri, çevrilecek nesnelere anlam belirsizliğini giderme işidir. Edat çevirilerinde karşılaşılabilecek anlam belirsizliği sorunu edatların çokanlamlı yapılarından kaynaklanmaktadır. Bu durumda, birbirinden farklı iki dil olan Türkçe ve İngilizce dillerinde sıklıkla kullanılan edatların çevirisi söz

¹ İlgili araştırma birinci yazarın İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, "Türkçeden İngilizceye Edat Çevirileri ESNASINDA ALINAN ÇEVİRİ KARARLARI" (2012) adlı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

² Öğr. Gör., Galatasaray Üniversitesi ve Doktora Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çeviribilim EABD. ggezer@gsu.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü. zcan@sakarya.edu.tr

⁴ Doç. Dr. Turgut Gümüsoğlu, İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü. turgut.gumusoglu@istanbul.edu.tr

konusu olduğunda, çevirmen nasıl bir yol izlemelidir? Hangi tür edatlar yetersiz çevrilmektedir? Edat çevirileri sırasında ne tür hatalar yapılmaktadır? Dilsel, kültürel ve bilişsel faktörlerden hangisi edat çevirisiyle ilgili kararları en çok etkilemektedir? Bu çalışmanın amacı, edat çevirileri yapılırken karşılaşılan bu tür sorunlara ışık tutmak olacaktır. Çalışma kapsamında ayrıca, edatların kullanım amacı ve işlevi doğrultusunda anlam aktarımına nasıl yön verdiği tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: edatlar, anlam belirsizliği, çökanlamlılık, dilsel ve anlamsal sorunları

1. Giriş

Edatlar (prepositions), yabancı dil olarak İngilizceyi öğrenme ve öğretme sürecinde, aşılması gereken belli zorluklardan biri olarak kabul edilmektedir. Anlam aktarımına doğrudan etki eden belli dil öğelerinin başında gelen edatlar, bu gerçeğe rağmen ihmal edilmiş - en azından - önemi layığıyla anlatılamamıştır (Hendrics, 2010). Dil gibi esnek ve değişken bir yapı içerisinde gerçekleştirilen doğru bir edat kullanımı, kastedilen anlamın aktarılması ve anlaşılması açısından son derece önemlidir. Cümle içinde ve cümleler arasında anlam bağı kurmakla görevli dil öğeleri olarak basitçe tanımlanabilen edatlar cümle içindeki konum ve işlevlerine göre adlandırılmakta ve sınıflandırılmaktadırlar. Ancak bulunduğu bağlam içinde çözümlendiklerinde anlam kazanan edatların aynı zamanda bir çeviri sorunu olarak görülmeleri farklı dil özelliklerini bünyelerinde barındırmalarından kaynaklanmaktadır.

Bu makalede, Türkçe 'den İngilizce' ye edat çevirileri sırasında ortaya çıkan yapısal ve anlamsal benzerliklerin ve farklılıkların karmaşık denklik ilişkilerine göz atılacak ve bağlam rolünün karşılaşılan sorunların çözümlenmesinde nasıl bir öneme sahip olduğu örneklendirilecektir. *Dilsel, kültürel* ve çevirmenin özel alan bilgi ve deneyimine yönelik *bilişsel* faktörler genel çeviri sürecini doğrudan etkilemektedirler. Edat çeviri kararlarını şekillendiren süreçte daha çok kişisel yeterlilik yani bilişsel unsurların öne plana çıkması beklenmektedir.

Dil sistemi içinde geniş bir alanı kapsayan edatlar bir dilden diğerine aktarımları esnasında çok boyutlu bir düşünme sürecini başlatırlar; amaç, fayda, zaman, tarz, yön, neden gibi taşıdığı anlamsal görevler (*semantic roles*) edatların soyut kavramları somutlaştırmasına yardım etmektedirler. Andre Martinet'in yaptığı dil tanımında geçen *deneyim* kavramı edatların taşıdığı anlamsal görevlerle ilişkilendirebilir (1961:17). Franck Lebas, benzer şekilde, sözcüklerin insan deneyimleriyle şekillendiği ve edatların çökanlamlılığının gerçek dünya algısıyla açıklanabileceği yönünde tespitlerde bulunmaktadır (2002:61-64). Ayrıca, Ray Jackendoff (1973:345) ve Leonard Talmy (2000:49) gibi dilbilimcilerin edatların zaman ve mekan boyutlarıyla algılanması gereğinin altını çizmektedirler.

Edatların sınıflandırılması kendilerine atfedilen anlamsal görevlere ve söz dizim yapılarına dayalı bir seçim neticesinde yapılmaktadır (W.J. Hutchins, 1992:17). Türkçe - İngilizce edat kullanımlarının karşılaştırılması yapıldığında, *ardul, öncül* ve *kesintili niteleme* özelliklerinin bu karşılaştırmanın parametresini teşkil ettiği görülmektedir. Eser E. Erguvanlı, durum eklerinin ve edatların Türkçe 'de sıklıkla kullanıldığını vurgusunu yaparken (1984:12-13), Geoffrey Lewis, Türkçe 'de kullanılan durum eklerinin İngilizce 'deki bazı edat işlevlerin yerine getirmede kullanıldığını belirtmektedir (1967:28-40). Türkçe 'de ve İngilizce 'de edatların anlam ve görevlerinin açıklanmasıyla ilgili olarak Haydar Eduskun, Türkçe 'de edatları görevlerine göre çekim, bağlama ve ünlem edatları diye ayırmaktadırlar (1985). Aynı şekilde, Geoffrey N. Leech, İngilizce' de edatları, basit ve karmaşık diye iki grupta toplamaktadır (2006). Seth Lindstormberg, İngilizce 'de edatları, anlamlarına göre, konum bildiren edatlar, zaman bildiren edatlar ve soyut kavram ilişkileri kuran edatlar olarak üç ana başlık altında vermektedir (2010).

Edatların çokanlamlı olma özellikleri iki önemli anlam sorununa sebep vermektedir (Radford:1997, 1999):

- a. sözcüksel anlam belirsizliği
- b. yapısal anlam belirsizliği

Anlam belirsizliğinin aynı zamanda bir çeviri sorunu olduğunu dile getiren J. C. Catford (1965), çokanlamlılık odaklı anlam belirsizliğinin bağlamdan ayrı olarak gerçek dünya deneyimini yansıtan çeviri kararları ile giderilebileceğini öne sürmektedir. Catford' un, çokanlamlılığa çözüm olarak önerdiği sözcüksel eşdeğerlik kavramı ve gerekliliği Newmark, Baker ve Nida gibi çeviri bilimciler tarafından savunulmuş ve önerdikleri bir takım eşdeğerlik modelleri ortaya atılmıştır. Gideon Toury yeterlilik ve kabul edilebilirlik üzerine bir model geliştirmiş ve bu model çeviride eşdeğerliği yakalamak için önerilen yollardan birisi olarak kabul edilmiştir (1980). Türkçe ve İngilizce edat çevirilerinde karşılaşılan sorunlardan en yaygın olanı, Frank Austerlühl' göre, anlam belirsizliği ve anadil müdahalesidir (2001:170). Bu sorunun kaynağını çokanlamlı kelimelere dayandıran W. J. Hutchin ve H. L. Somers, çalışmalarını edatların çokanlamlılığı üzerine yoğunlaştırmışlardır (1992:106).

Bu makalede, öncelikle, zaman, mekân ve soyut anlamlarıyla birlikte algılanması gereken dil öğeleri olan edatların çeviride neden olabileceği sorun alanları örneklendirilecektir. Daha sonra, edat çevirilerinde çok boyutlu yaklaşımın ve alan bilgisinin önemi çokanlamlılık ve gerçek dünya deneyimi gibi etkenler ışığında değerlendirilecektir. Bu maksatla çeşitli bu kavramları destekleyecek metinlerden seçilen örnek cümleler İngilizce -Türkçe / Türkçe -İngilizce dil çifti arasında çevrilerek derlenmiş ve kavramsal bir araştırma tasarımı sunulmuştur.

2. Edat Kavramı Üzerine

Edat kavramı üzerine yapılan sayısız ama benzer evrensel tanımlamaların hemen hemen hepsi, edatları cümle içindeki diğer öğeler arasında zamana, mekana, duruma, eylemin yönüne ve nedene dayalı somut ve soyut anlam ilişkilerinin kurulmasını sağlayan dil öğeleri olarak tanımlamaktadırlar. Edatların anlamsal konumu üzerinde farklı görüşler sunulmasına karşın, yapılan tüm tanımlar, edatların tek başına bir anlam taşımayan ancak kendinden önceki sözcüklerle anlam birliktelikleri kurdukları noktasında birleşmişlerdir (M.O'Dowd, 1998:16-19).

Edatlar üzerine - edatların anlamsal ve yapısal açıdan ele alındığı, söz konusu bir dilden İngilizce' ye çevirileriyle birlikte anlamsal görevlerinin analiz edildiği ve erek dildeki kavramsal uzantılarının irdelendiği çalışmaların ana malzemesi öncelikli olarak *dil*' in kendisidir. Saussure için *dil* toplumsal bir olgudur (1959:8-68) ve aynı zamanda bireydeki konuşma yetisinin kullanılabilmesi için, toplumsal yapı aracılığıyla kabul edilmesi gereken anlaşma ve uyuşmalar bütünüdür (a.e:68). *Dil* için yapılan tanımlamalardan birinde, Prof. Dr. Doğan Aksan, *dil*'i, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün dahi çözemediğimiz büyüklü bir varlık olarak nitelemektedir (1979). Süheyla Bayrav, dilin, yalnız kendisine has kuralları olan bir yapı değil, aynı zamanda bir değerler sistemi olduğuna vurgu yapmaktadır (1969:4-5). Martinet'e ait aşağıdaki dil tanımı içinde sözü geçen "*denejim*", *dil* i, kişinin kendi adına gerçekleştirdiği eylemi betimlemek yerine, o deneyimin yaşanmasına eşlik eden bir takviye olarak gören Cadiot' un tespiti ile örtüşür niteliktedir (2002:41-57). Bu anlamda Martinet' e göre *dil*: "*Bir dil, insan deneyiminin, topluluktan topluluğa değişen biçemlerde, anlamsal*

bir içerikle sessel bir anlatım kapsayan birimlere, başka bir deyişle, anlam birimlere ayrıştırılmasını sağlayan bir bildirişim aracıdır” (1998:28, 1961:17)⁵.

Akşit Göktürk, alıcıda önceden tasarlanmış bir düşünceyi uyandırmayı ve öngörülen bir tepkiye yönlendirmeyi *dil*’in temel işlevlerinden biri olarak ortaya koymaktadır (1994:23). Dilin işlevi, edatların bünyesinde taşıdığı anlamsal görevleri (*semantic roles*) yansıtmaktadır. Edatlar, gerçekleştirilen eylemin amacına, yapılış yerine ve zamanına, yönüne, yöntemine ve genişleyen mecazi (*metaphorical*) anlamına göre, algılanan dış dünya gerçeklerinin başka bir ifade ile insan deneyiminin aktarılması için kurulan bağlantılara ortam sağlamakla görevli hem sözlüksel (*lexical*) hem de dilbilgisel (*grammatical*) dil öğeleridir (Talmy, a.e).

Kelimelerin sözlük anlamlarıyla dış dünya algısı arasındaki iletişimin gösterilmesi dolayısıyla *dilin öngörülen tepkiye yönlendirme işlevine öncelik tanınması* açısından aşağıda örnekler Tyler ve Evans’ dan uyarlanmıştır (2003):

(1) The children will have to do their tasks **over**.
Çocuklar ödevlerini **tekrar** yapmak zorunda kalacaklar.

(1) ‘**over**’ edatı ‘tekrar; bir daha’ anlamında kullanılmaktadır.

(2) The picture was hanging **over** the fire-place.
Resim şöminenin **üzerinde** asılı duruyordu.

(2) ‘üzerinde, üstünde’ konum bildirme görevi taşıyan *over* edatının Türkçe’ye çevirisinde dikkat edilecek önemli nokta, ‘*üzer-i-n-de*, *üst-ü-n-de*’ sözcüklerinde kullanılan isme eklenmiş -de, -da takılarının (*case suffixes*) “*nerede?* „ sorusunun karşılığını verecek şekilde kullanılmış olmasıdır.

Türkçe’ de çoğunlukla “hal-durum” (*cases*) kavramı altında toplanmış *durum ekleri, zarf türeten ekler, ilgeçler ve bağlaçlar* Türk Dilbilgisi uzmanlarına göre edat sınıfına girmektedirler⁶. Benzer işlevi gören sözcük ve bileşik sözcüklere İngilizce’ de *particle, postposition, preposition, Almanca’ da Praeposition, Postposition, Partikel, Fransızca’da ise préposition, postposition, particle* denilmektedir (Vardar, 2007):

Tanım olarak, edatlar, isim grupları arasındaki ilişkiyi gösteren kullandıkları dillerin dilbilgisel yapıları içinde yer alan dil öğeleridir. Edatlar,

- konum (*location*)
- zaman (*time*)
- yön (*direction*),
- neden (*reason*)
- amaç (*purpose*) ve
- yöntem (*manner*)

gibi boyutsal kavramları ilişkilendirmekle görevli dil öğeleridirler (Carter ve McCarthy, 2006:462). Sözdizimsel olarak, genellikle betimledikleri ismin önünde yer alan İngilizce

⁵ “A language is an instrument of communication by means of which human experience is analysed, differently in each speech community, into units (monemes) each of which is endowed with a semantic content and a phonic shape.”

⁶ bkz. Ergin (2004), Dede, (1978-1981), Luraghi (2003)

edatlar, Türkçe ve Japonca gibi dillerde ardıl kullanılmakta ve *postpositions* olarak adlandırılmaktadırlar (Roberts, 2007:238). Bu dillerde kullanılan ilgeç (*postpositions*), bağlaç (*conjunctions*), zarf (*adverbs*) veya hal ekleri (*case markings*) edatların işlevlerini yerine getirmektedir (Fowler, 2009:67, Dizier, 2006 :1-25).

Tek başlarına bir anlam ifade etmedikleri halde, edatlar yerine getirdikleri işlevleri ile tanımlanırlar. Bazı dilbilimciler, belli dilbilgisi ilişkilerini ifade eden anlam birimleri (*morphemes*) olmaları dışında, edatlarının hangi sözcük türüne ait olduğuna karar verememişlerdir (Zugun, 2003: 45). İngilizce'de sözcükler işlevsel (*function words*) ve içerik sözcükler (*content words*) diye ikiye ayrılmakta ve edatlar işlevsel sözcükler başlığı altında toplanmaktadır⁷. Langacker, bir dilbilgisi kümesi olarak gördüğü (*grammatical categories*) edatların, sözcükler gibi aynı kavramsal yapılar (*conceptual structures*) olduğunu söylerken, edatlar ile içerik sözcükler arasındaki farkın edatların anlamsal yapı özelliklerinin yansımından kaynaklandığını ifade etmektedir (1987:12). Edatların hem sözcük (*lexical*) hem de işlev (*functional*) özellikleri taşımaları nedeniyle Zwarts anlamsal etkenlerin çeviri sürecine dahil edilmesini zorunlu görmektedir (1992).

Gustave Guillaume edatların, dolayısıyla edat çevirilerinin dilin gelişimi için gerekli zihinsel işlemler (*mental operations*) olduklarını işaret etmektedir (1984). Lebas sözcüklerin asıl anlamlarını insan alışkanlıklarında, davranışlarında ve amaçlarında bulduğunu ve edatlar üzerine yapılan çalışmaların önemli bir boyutu oluşturan çokanlamlılığın (*polysemy*) bu şekilde açıklanabileceğini savunmaktadır. Lebas'a göre edatlar diğer öğelerle bir ilişki kurmamakta; ilişki diye ifade edilen yorumlamaların oluşumuna yardımcı olmaktadır. Bu ilişki ne edatın anlamını vermekte ne de yorumlamadaki edat tarafından yansıtılmaktadır. Edatların görevinin dolaylı olduğu sonucuna varan Lebas, edatlarla oluşturulan anlam ilişkisinin, özellikle soyut olanların, edatların anlamlarının anlaşılmasına yardımcı olamayacağını *-in-* edatı içeren şu örneklemelerde göstermektedir (a.e, 2002: 61-64):

- (3) The key is **in** the drawer. *Anahtar çekmece(nin)(için)de.*
 (4) **In** his hurry, he forgot his keys. *Telaş içinde anahtarlarını unuttu.*
 (5) **In** the fight, Paul got hurt. *Paul kavgada yaralandı.*

Lebas, yukarıdaki cümlelerde kullanılan *-in-* edatının asıl anlamının "insertion: *ekleme; araya sokma işlemi*" kavramıyla tanımlandığını ve gerçekte bu işlemin *hareketli (kinetic)* işlevlerine gönderme yaptığını belirtmektedir. Bir muhafaza kabının içinde bulundurduğu "şeyi" kontrol altında tutması *-in-* edatının başlıca boyutlarından biri olduğunu kabul ederken birbirinden bağımsız ekleme ve kap kavramlarının birlikte *gerçek dünya deneyimi* ile oldukça bağlantılı bir yol geliştirdiğini söylemektedir. Dil göstergelerinin yardımıyla yapılacak seçimlerin anlamsal içeriğin görülmesini sağlayacağını savunan Lebas, cümle 4 ve 5'de, *-in-* edatının bazı kullanımının "causation: *sebep; neden*" kavramıyla olan akrabalığını göstermektedir.

Jackendoff, konum bildirmeleri ve algılanmaları bakımından, edatları "nerede" sorusu ile ilişkilendirmiş ve onları mekansal / uzamsal anlam bildiren *ayırıcı* kelimeler olarak tanımlamıştır. Talmy, edatların alanı ve nesneyi geometrik bir boyutta tanımladıkları tespitinde bulunmakta ve şu örnekleri sunmaktadır (2000:189-205):

⁷ **içerik sözcükler:** *prepositions, pronouns, determiners, conjunctions, modal verbs, auxiliaries; işlevsel sözcükler: *nouns, adjectives, verbs, adverbs, numerals, interjunctions, yes-no answers;* işlevsel sözcük sayısı İngilizce'de yaklaşık 300 olarak verilmiştir. bkz: *A University Course in English Grammar**

- (6) There was oil **all along** the window ledge. *Pervazda boydan boya yağ vardı.*
- (7) There was oil **all over** the table. *Masanın her tarafında yağ vardı.*
- (8) There was oil **throughout** the aquarium. *Akvaryumun her tarafında yağ vardı.*

Edat-nesne işbirliği ile yapılan 3-boyutlu dağılıma göre (6) doğrusal (*linear*), (7) yüzeyssel (*planar*) ve (8) hacimli (*volumar*) bir zeminden bahsedilmektedir.

Tyler ve Evans'ın edat kavramı üzerine yaptıkları çalışmalara göre, sözdizimi ve kullanımı arasında bir arabirim olarak kalan anlamın, *insan deneyim ve algısıyla yorumlandığını* belirtmekte ve anlamın kavranmasında bağlamın yeterli olamayacağını ifade etmektedir (2003). Edat konumunun değiştirilmesiyle tüm algının da değiştirileceği vurgusunun yapıldığı bu ifade, edat çevirilerinde karşılaşılan temel sorunlar kısmında, örneklendirilecektir.

2.1. Edatların Sınıflandırılması

Silvia Luraghi, edatların sınıflandırılmasında alınan ölçütleri edatın biçim ya da konumu veya anlam ya da işlevi ile ilişkilendirmektedir (2003). Belli evrensel özellikler göstermeleri beklenen edatların sınıflandırılması genel hatlarıyla iki şekilde yapılmaktadır (Pullum, 2005:127-147):

1. Cümle içindeki konumlarına göre
2. Görevlerine ve işlevlerine göre

Süleyman Efendioğlu, Türkçe'de çekim ekleri dışında dilbilgisel işlev gören bütün sözcüklerin edat olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmekte ve edatların yapılarına göre sınıflandırılmasının, etimolojik etkenler nedeniyle, karmaşık ve zor bir alan olduğunu belirtmektedir. Efendioğlu Türkçe'de edatları görevlerine göre **ünlem edatları**, **bağlama edatları** ve **çekim edatları** diye 3'e ayrı sınıfta toplamaktadır (2006). Zeynep Korkmaz, Türkçe'de edat türeten ek olmadığı için ihtiyaç duyulan yeni gramer birimleri için ad ve fiil kökenli bazı sözcüklerin kalıplaşmaya uğrayarak edat ve bağlaç gibi "görevli" kelimelere geçiş yaptıklarını söylemektedir (2003)⁸. Buna ek olarak, Hacıeminoğlu, Türkçe edatları yapı ve menşe itibarıyla 5'e ayırmakta ve aşağıdaki gruplandırmayı vermektedir (1992):

1. Fiilden Türeyenler (göre, öte, isterse, bakalım vb.)
2. İsimden Türeyenler (önce, birle, kibi, sonra vb.)
3. Yapısı ve Menşei Bilinmeyenler (ara, adın, ok/ök, ma/me, erki vb.)
4. Taklidi Söz Mahiyetinde Olanlar (ah, ay, ey, haydi, ha, ya vb.)
5. Yabancı Asıllı Olanlar (eğer, meğer, fakat, güya, hatta vb.)

Edatları, önce anlamlarına göre *zaman*, *konum* ve *dilbilgisi* olmak üzere başlıca üç grupta toplayan dilbilimciler daha sonra edatların çokanlamlı olmaları gerçeğiyle bu sınıflandırmayı

⁸ Bkz. Gramer Terimleri Sözlüğü, TDK Yayınları (2003)

- *yer*
- *yön*
- *zaman*
- *yöntem*
- *amaç ve araç*

bildiren ve soyut ilişki kuran edatlar olarak kullanım düzeyinde genişletmişlerdir (Grubic, 2014).

2.2. Edatların Anlamsal Görevleri

Bir cümlelinin yorumlanabilmesi için, eylemin kim tarafından, nasıl, nerede ve ne amaçla gerçekleştirildiğinin bilinmesi gerektiği gerçeğinin farkında olarak Maria Polinsky, dilsel öge olarak bir cümleciğin üç farklı düzeyde temsil edildiğini belirtmektedir (1995:360):

- a) anlamsal görev (*semantic role / thematic role*) anlamı temsil eder
- b) dilbilgisel ilişki (*grammatical relations*) yapıyı gösterir
- c) iletişimsel işlev (*communicative function*) doğru anlamı verir

Lynn Berk, anlamsal görevleri dilsel iletişimde yer alan öğelerin yerine getirdiği işlevler olarak tanımlar ve bu görevleri *kim, neden?, niçin? nasıl?, nerede?, ne zaman ?*, gibi temel sorular etrafında toplamaktadır (1999).

Yeni görevler eklemek amacıyla, dilin etki alanları dikkate alınarak yapılan araştırmalar, kesin bir sayı üzerinde görüş birliği olmamakla birlikte, 200'e yakın farklı anlamsal görev bulunduğunun sonucuna varmıştır (O'Hara ve Wiebe, 2003:76-79). Anlamsal görevlerin çokluğu edatların, özellikle, son çekim edatları (*verbal adjuncts*) olarak kullanıldıklarında, anlamsal görevlerinin doğru tanımlanması ve sınıflandırılması açısından ne kadar önemli ve gerekli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bir edatın anlamsal değeri bütün edat öbeğine (PP) bağlıdır. Doğası gereği çok anlamlı birimler olan edatların, inşa ettikleri anlamsal yapının değerinin, sözcük ve sözcük-anlamsal algıların değerlendirilmesi neticesinde, ortaya çıkacağı belirtilmektedir. Bir edat, tamladığı adıl öbeğine bağlı olarak birden fazla anlamsal değere sahip olabilmektedir. Bir metin içinde, önemli anlam ilişkilerini iletip ilişkilendiren edatların anlamının beraber kullanıldığı edat öbeğinin anlamıyla ilgili olduğunu bilmek kadar, edatın anlamını doğru okumak, anlam görevlendirmelerinin doğru yapılması açısından önemlidir.

Edatlar, hem kullanım sıklığı yüksek, hem de anlam belirsizliği çok olan bir sözcük gurubu olarak farklı anlam ilişkileri kurmaktadır (Dahlmeier,2009:450-458; Croft, 1998:64-71). Aşağıda verilen örnek cümlelerde tek değişken olarak kullanılan (9) *to*, (10) *at* ve (11) *of* bulunduğu cümleyle farklı anlam değerleri kazandırmaktadır:

(9) Take me out **to** the ballgame. *Beni oyuna götür.*

the ballgame, (9) *to* edatının kurduğu hedef anlamsal görev ilişkisiyle gidilecek bir istikamet olarak işaret edilmektedir.

(10) Take me out **at** the ballgame. *Oyundan beni çıkar.*

(10) *at* edatı zamansal anlam ilişkisiyle *the ballgame* isminin süreçsel bir etkinlik olduğu algısını oluşturmakta ve parçası olunan bu etkinlikten ayrılma isteğinin yerine getirilmesi için bir çağrışıl işlevli bir ileti gönderilmektedir.

(11) Take me out **of** the ballgame. *Beni oyundan çıkar.*

(11) kaynak bildirme göreviyle iletinin alıcısında *the ballgame* isminin bir mekan olduğu algısının oluşmasına yardımcı olmaktadır.

3. Çeviri Sürecinde Edatlar ve Çokanlamlılık

Yunanca *poly* ve *semy* köklerin bir araya gelmesiyle oluşmuş ve yayılma(çoğalma) anlamlarına da gelen bir sözcük olan *polysemy*, kavram olarak, bir sözcüğün çok sayıda anlamlar içermesi olarak açıklanmaktadır⁹. Palmer, farklı sözcüklerin farklı anlamları olmasının yanında aynı sözcüğün bir dizi anlama sahip olması durumunu çokanlamlılık (*polysemy*) ve böyle sözcükleri de çokanlamlı sözcükler (*polysemic*) olarak tanımlamaktadır (Palmer,1976: 100). Bir asıl ve bir de yan anlam taşıyan çokanlamlı sözcüklerde meydana gelen anlam değişiklikleri, Radford'a göre, asıl ve yan anlamların zaman zaman merkez konuma geçebilmelerinden kaynaklanmaktadır. Radford, çokanlamlı sözcüklerin iki ayrı düzeyde sorun çıkarabildiklerini ileri sürmektedir (1999):

(a) tek başlarına kullanıldıklarında sözcüksel anlam belirsizliğine yol açarlar

(b) cümle içinde yapısal anlatım belirsizliğine sebep olabilirler

Çokanlamlılığın neden olduğu bu tür anlam bozuklukları cümlenin anlamının anlaşılmasını ve dolayısıyla çevrilmesini güçleştirmektedir. Armstrong, çokanlamlılık durumlarında karşılaşılan asıl çeviri sorunun kastedilen anlamın bağlamdan çıkarılmasından kaynaklandığını söylemektedir. Ona göre, çokanlamlılık ile eşanlamlılık arasında kullanılan bağlamla belirlenmiş olan sınırın, çeviri sırasında yapılacak sözcük seçimlerinde çevirmene bir katkı sağlamaktadır. Fakat bu sınırlamanın diller arasında değişken olmasını da çeviri açısından başlıca bir sorun olarak görmektedir (2005: 85).

İngilizce edatlar çokanlamlı sözcük birimler olmaları sebebiyle sözlük ve dilbilgisi kitaplarında, kullanıldıkları her bir bağlam için, farklı ve uzun listeler halinde sunulmaktadırlar. Edatların farklı anlamları üzerine yapılan çalışmalarda Lindner, Radden, Vandeloise, Pütz, Dirven, Cuyckens, Tyler ve Evans gibi dilbilimciler edatların çokanlamlılığı üzerinde durmuşlardır. Edatların çokanlamlılığını, belirli sayıda olmalarına rağmen sıklıkla ve değişik bağlamlarda kullanılmasıyla ilişkilendirmişlerdir. Edatların birden fazla anlam edinmelerini engellemek ve cümle içinde daha anlaşılır kılmak adına üretilen çözümlerin dili daha karmaşık hale getirebildiğini belirtmişlerdir. Verilen cümlede ortaya çıkan çokanlamlılığın ve/veya anlam belirsizliğinin giderebilmesinde gerçek dünya deneyimi ile sağlanmış bağlamın yanında çevirmenin kararlarına yansıtacağı serbestliğin de önemli rol oynayacağını söylemektedirler¹⁰.

Çevirmenin kararlarını ya da çeviri işini doğrudan veya dolaylı etki ettiği ileri sürülen belli başlı bazı faktörlere ait en önemli üç alan aşağıda şöyle sıralanmıştır:

⁹ bkz. Greenbauvem & Quirk, A.e., Cuyckens & Britta (2001)

¹⁰ bkz. Lindner (1982), Vandeloise (1994), Pütz & Dirven(1996), Cuyckens & Radden, A.e, Tyler& Evans (2011)

1. Dilsel Faktörler (*linguistic factors*) dilsel faktörler kendi içinde her biri çeviri sürecini etkileme potansiyeline sahip alanlara ayrılmıştır (Catford ,1965), (Nida & Taber ,1969), Sapir (1956):

- fonolojik (*phonological*)
- sözcüksel (*lexical*)
- sözdizimsel (*syntactic*)
- metinsel (*textual*)

2. Kültürel Faktörler (*cultural factors*) iki dil dünyası arasında köprü görevi görmekte olan çeviri işini etkileyen kültürel faktörler şöyle verilmiştir:

- kültürlerarası faktörler (*intercultural factors*)
- kültüre özgü ifadeler (*culture-specific expressions*)
- estetik farklılıklar (*aesthetic differences*)
- siyasi müdahale (*political interference*)
- etik etki (*ethical influence*)

3. Kişisel Faktörler (*personal factors*) Çevirmenin özel alan bilgi ve deneyiminin dikkate alındığı kişisel faktörlerse şu alt birimlerle anılmaktadır:

- kişisel tutum (*personal attitudes*)
- kişisel yeterlilik (*personal competence*)
- estetik tutum (*aesthetic attitude*)
- siyasal ve etik tutum (*political and ethical attitudes*)
- mesleki tutum (*professional attitudes*)

Anlam belirsizliğini ve ya çokanlamlılığı çeviriyi zorlaştıran ya da çeviride sorun olarak gören Ballesteros ve Croft, anlam belirsizliğinin kaynak dilden kaynaklandığını bunun da erek dile çokanlamlılık olarak yansıdığını ileri sürmektedirler (1998). Croft, çokanlamlılık sorununun aşılması için çevirmen edatın hangi anlamda kullanıldığını bilmek ve verilen bağlama uygun düşen, erek dilin sosyal ve kültürel boyutlarına karşılık gelen anlamı seçmek zorunda kalacağından bahsederek bir şekilde çeviride eşdeğerlik kavramını tanımlamaktadır. Dillerin karşılıklı olarak belli oranda anlaşılabilir olmaları gerçeğini, dillerin ifade edilişlerinin arkasında yatan “düşünce eşdeğerliğine” bağlayan Savory'e karşı

(1969), Gasset, eşdeğerliğin her dilde farklı ifade edilip algılandığını belirtmekte ve kusursuz eşdeğerlik için “ütopya” kavramını kullanmaktadır (1992).

Austermühl, edatların, aynen kelimelerde olduğu gibi, birden fazla kategoriye ait olabildiklerini ve bunun çokanlamlılıkla sonuçlandığını, çokanlamlılığın da, anlatım bozukluğuna neden olduğunu ileri sürmektedir (2001:170). Bu bağlamda, birden fazla sözdizimsel kategoriye ait olunma durumunu, Hutchin ve Somers, aşağıdaki her bir cümlede farklı sözcük türü olarak kullanılan *round* edatı üzerinden göstermeye çalışmışlardır (1992:106):

(12) Liverpool was eliminated in the first **round**. *Liverpool ilk turda elendi.*

(12) sözcük türlerinden isim olan *round* kullanıldığı edat öbeği içinde Türkçe’ye *tur* olarak çevrilmiştir.

(13) I want to buy a **round** table. *Yuvarlak bir masa almak istiyorum.*

(13) *round* bu kez sıfat olarak Türkçe’ye aktarılmaktadır.

(14) We are going on a cruise **round** the world. *Gemi ile dünyayı dolaşacağız.*

(14) erek dile “... *dünyayı dolaşacağız*” şeklindeki olası aktarımında, *round* edat anlamının fiil üzerinden verilmekte olduğu görülmektedir. *round* edatının çevirisi olarak düşünülen *etrafında* sözcük karşılığı ile yapılacak “... *dünyanın etrafında dolaşacağız.*” biçimindeki olası bir 2. bir aktarımın İngilizce’ de algılanmayan ama Türkçe’de anlamın boyutunu değiştirecek bir çeviri kararı olacağı gözükmektedir.

Deneyimler, kullanım alışkanlıkları, sözdizim içinde kurulan dilbilgisel ilişkiler dikkate alınarak ve gerçek dünya deneyimi (*real world experience*) ile dil arasındaki bilişsel ilişkiye dayandırılarak yapılacak ve sözcüksel boyutla sınırlı kalmayan bir anlam çözümlemesi bu cümle için alınacak doğru çeviri kararının belirlenmesine yardımcı olacaktır. İngilizce edat kullanımlarında seçilen edatın neden kullanılması gerektiği dilbilgisel, yapısal ve/ veya anlamsal bazı kurallarla açıklanabilmekte veya öngörülebilmektedir. Buna karşılık, neden kullanılmadıklarını açıklayabilecek benzer kurallar verilememekte veya herhangi bir öngörü yapılmamaktadır:

(15) Liverpool **play Arsenal** at Anfield tomorrow.

(16) Liverpool **play against Arsenal** at Anfield tomorrow.

(17) Liverpool **play with* Arsenal** at Anfield tomorrow.

(15) *play Arsenal* ifadesinin en fazla kullanım sıklığına sahip olduğu ve başvurulan belli başlı kapsamlı sözlük taramalarına dayanarak (16) *play against Arsenal* kullanımının da kabul gördüğü görülebilir. Ancak, (17) *play with Arsenal* ifade biçiminin neden kullanılmıyor olmasına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. ¹¹

4. Edat Çevirilerinde Karşılaşılan Temel Sorunlar

Türkçe - İngilizce dil çifti arasında yapılan edat çevirilerinde karşılaşılabilecek temel sorunlardan biri, edatların, özellikle İngilizce’ de, birden fazla anlama sahip oldukları gerçeğidir. İngilizce’ de aynı sözcük türüne ait edatların farklı sözlüksel anlamlar

¹¹ bkz. The Oxford English Dictionary (2009), Greenbaum & Quirk, A.e.

taşıyabilmeleri neticesinde ortaya çıkan *çokanlamlılık* farklı boyutsal açılımlar gerektirmektedir (Pullum ve Huddleston, 2005):

(18) We walked **about** the house. Evin **etrafında** dolandık.

(18) *about* edatı boyutsal bir aktarım (*dimensional*) içermektedir.

(19) We talked **about** the house. Eviden bahsettik.

(19) *about* edatı göndergesel bir aktarımı (*referential*) yansıtmaktadır.

(20) I am worried **about** you. Senin **hakkında** endişeleniyorum.

(20) *about* edatı sezgisel bir aktarım (*intutional*) kavram oluşturmaktadır.

Aşağıda verilen (21) "The cat jumped over the wall." cümlesindeki **-over-** edatının anlamsal ağ içinde açıklanması bazen bağlamsal yoruma (*contextual interpretaion*) bazen sözcüklerin ayırıcı anlamlarına (*distinctive meaning*) ve bazen de kavramsallaştırmaya (*conceptualization*) dayalı olarak şu sorular ışığında yapılabilmektedir:

(21) **The cat jumped over the wall.**

- (a) sıçrayış duvarın üzerine doğru mu yapılmıştır?
- (b) sıçrayış duvarın üzerinde mi yapılmıştır?
- (c) sıçrayış duvarın üzerinden mi yapılmıştır?
- (d) sıçrayış duvarın öteki tarafında mı sonlanmıştır?

Verilen örnekler edatların *çekirdek* anlamının etrafında yayılmış ikincil anlamlarının olduğunu göstermektedir. Lebas, edatların çokanlamlılığı ve farklı kullanımlarının insan alışkanlıklarıyla olan yakın ilişkisi yönelik ve bunun etkisiyle biçimlenen anlam yorumlamalarına üzerine yaptığı kendi tespitlerine ekleme yapmaktadır: Lebas'a göre, edatların, kendilerinin de dahil olduğu kurulmuş anlamsal yapılarının yorumlanmasına yönelik etkileri, sıfatların tersine, dolaylıdır. Bu dolaylı etkileşime rağmen, edatların oluşturdıkları niteleme öbekleri, sıfatlar gibi, cümle içinde farklı konumlarda kullanıldıklarında, hem biçimsel hem de anlamsal farklılıkların oluşmasına neden olmaktadır. Oluşan bu biçim ve anlam ayrılıkları da aktarım sorunlarına dönüşebilmektedir. Benzer şekilde, edat öbeklerinin aynı cümle içinde birden fazla konumla ilişkilendirilmesi de nitelemede belirsizliklerine yol açabilmekte ve yapısal anlatım bozukluğu ile sonuçlanmaktadır. Aşağıdaki örnekler edat çevirilerinde sıklıkla rastlanabilen bu türden sorunlara örnek teşkil etmesi amacıyla verilmiştir: ¹²

(22) The teller stunned the man with a stolen check.

(a) Kasiyer adamı **çalıntı çekle** şaşırttı.

(b) Kasiyer **çalıntı çekli adamı** şaşırttı.

(22) *with* edatı yardımıyla, eylemin nasıl gerçekleştiği sorusu araç anlamsal ilişki görevinin yerine getirilmesiyle cevaplandırıldığında 22(a) **çalıntı çekle / with a stolen check** seçeneği doğru çeviri kararını yansıtacaktır. Ancak *with a stolen check* edat öbeğinin niteleyeceği *the*

¹² bkz. Almeida (2006) Hindle&Rooth (1993) bkz. Lebas A.e.,(2002), Guillaume, A.e., Evans&Tyler (2003)

man ismi ile ilişkilendirilmesi sonucunda alınacak doğru çeviri kararı 89(b) *calıntı çekli adam / the man with a stolen check* olacaktır.

Edatların çok anlamlı oluşları dışında çevirilerinde kullanılacak seçeneklerin birden fazla olmaları bir başka çeviri sorunudur:

She wrote me.

İngilizce’ de edatların nasıl farklı anlamlar ilettiğini gösteren bu örnekte, cümlelerin tamamlanması için seçilecek (a) **with**, (b) **after**, (c) **to** ve (d) **for** edatlarının her biri kullanım sıralarına göre cümle anlamına her seferinde farklı anlam yorumlanmaları katacaktır:

(23) She wrote **with** me. Benimle yazdı.

23(a) yazma işini yapana eşlik edildiği ve/veya yazma işine bizzat dahil olduğu anlamı çıkarılabilmektedir.

(24) She wrote **after** me. Benden sonrar yazdı.

24(b) 2. yazma işinin 1.si bittikten sonra yapıldığı anlamı verilmektedir.

(25) She wrote **to** me. Bana (mektup) yazdı.

25(c) yazma işleminin alıcısına gönderme yapılmaktadır.

(26) She wrote **for** me. Benim için yazdı.

26(d) yazma işleminin kim için yapıldığını göstermektedir.

Dillerin sözlüksel birimlerinde taşıdıkları ayrımlar (*conceptual separability*) ve anadilden yapılan transferler ve anadil aktarım kaynaklı dil kullanımları edatların çevirilerinde karşılaşılan sorunların nedenlerinden biri olarak gösterilmektedirler (Talmy,1983-1985). Aşağıda verilen örneklerde, anadil-aktarım odaklı benzeri çeviri kararlarının iki ayrı dilin iki ayrı dil dünyasına nasıl yansıtıldığı ve sıklıkla rastlanan hatalı-aktarım türleri gözlenmektedir (Hopkinson, 2004):

(27) Adama vurdular.
They hit the man. ✓

hatalı aktarım : *They hit to the man.* X

hata türü : edat eklenmesi (*addition*)

(27) Anadildeki dil alışkanlığının erek dile doğrudan transfer edilmesi neticesinde -**to**- edatı eklenerek hatalı bir çeviri uygulaması yapılmıştır.

(28) Bu oda balık kokuyor.
This room smells of fish. ✓

hatalı aktarım : *This room smells fish.* X

hata türü : gerekli olan edatın kullanılmaması (*omission*)

(28) Anadil müdahalesi sonucunda yapılan genel çeviri uygulamalarından bir yapılmış ve erek dile aktarımında olması gereken -**of**- edatı düşürülmüştür.

(29) Bana bağırdı

He shouted at me. ✓

hatalı aktarım : *He shouted to me.* **X**

hata türü : yanlış edat seçimi (*wrong preposition choice*)

Yanlış edatın seçilip kullanılması anadil ve/veya ara-dil müdahalesiyle alınan edat-çeviri kararlarında sıklıkla görülen hatalardan biridir : (29) kaynak dilde (*birine kızgınlıkla bağurmak*) ifadesi yanlış edat *-to-* seçimi neticesinde erek dile (*birine seslenmek*) şeklinde aktarılmış ve kastedilen anlamı tamamen değiştirmiştir.

Anadil müdahalesinin etkisi olarak yukarıda sözü edilen üç genel hatalı aktarım uygulamasının tamamı *marry* (*evlenmek*) sözcüğünün fiil ve sıfat ve/veya geçmiş zaman ortacı (*past participle*) olduğu durumlarda Türkçe- İngilizce çevirilerinde zaman zaman gözlenmektedir:

(30) İtalyan bir kadınla evlendi.

He married an Italian woman. ✓

hatalı aktarım : *He married with an Italian woman.* **X**

hata türü : edat eklenmesi

(30) Türkçe'de *eşlik etme* anlamı taşıyan son çekim edatı *-ile-*, anadil müdahalesi sonucunda erek dile transfer edilmiş ve uygulamada karşılık olarak aynı anlamsal göreve sahip *with* edatı kullanılmıştır. Burada edat eklenmesiyle gerçekleşen söz konusu anadil müdahalesi erek dilde ya bir dilbilgisi hatasına yol açmakta ya da elden edilen çeviri ürünü "*He married with an Italian woman.*", bu haliyle bambaşka bir anlam taşıdığı için bir çeviri hatasına sebebiyet vermektedir.

(31) She **married** her best friend last year.

(a) Geçen sene en iyi arkadaşıyla evlendi.

(b) Geçen sene en iyi arkadaşını evlendirdi.

(31) *marry* fiili (a) geçişli (*transitive*) ve (b) ettirgen (*causative*) yapıda kullanımıyla Türkçe'ye her iki şekilde çevrilmesi mümkün aktarımlara yol açmaktadır. Türkçe'den İngilizce'ye aktarımında beklenen sorun anadilmüdahalesi kaynaklı olacağından (a) "...arkadaşıyla evlendi.", cümlesindeki *ile* edatı erek dilde *with* edatına karşılık olarak verilecektir. Sonuçta ortaya bir önceki örnekte (30) değinilen dilbilgisel ya da çeviri hatalarından biri çıkacaktır.

(32) İtalyan bir kadınla evli.

He is married to an Italian woman. ✓

hatalı aktarım : *He is married with an Italian woman.* **X**

hata türü : yanlış edat seçimi

(32) *married* sıfat ve/veya geçmiş zaman ortacı olarak durum bildirmektedir. Kaynak dildeki *ile* edatının erek dilde karşılığı *with* edatıyla verilmiştir. Anadil müdahale kaynaklı yanlış edat seçimi dilbilgisel olarak doğru bir kullanım sunmasına rağmen tamamen farklı bir anlam aktarımına yol açan bir çeviri hatasına neden olmaktadır.

4. Sonuç

Edat, dilbilgisinin tanımlanması en zor terimlerindedir; hem sözcüksel hem de işlevsel özellikler taşımaları sınıflandırılma kriterlerini de etkilemiştir. Farklı sınıflandırılmaları edatları dilden dile değişen farklı kavramlar haline getirmiş ve, Lebas'ın dil'in gelişimi için gerekli zihinsel işlemler olarak gördüğü edat çevirilerine, anlamsal etkenlerin dahil olmasına neden olmuştur. Bu makalede, edatların çeviride neden olduğu sorun alanları örneklendirilmekte ve çokanlamlılık ve gerçek dünya deneyiminin edat çevirilerindeki öneminin altı çizilmektedir.

Türkçe ve İngilizce edat kullanımlarının ilgili sınıflandırmalar ışığında verildiği bu çalışmada sözcüksel ve yapısal belirsizlik gibi iki yaygın çeviri sorunu edat bağlamında ele alınmakta ve anlamsal ve sözdizim düzeyde karşılaşılan sorunlar örneklendirilmektedir. Benzerlik ve/veya farklılıklardan doğabilecek çeviriyi ilgilendiren herhangi bir durumun belirginleşmesine yardımcı olacak her örnek cümle başvurulan kaynaklardan sağlanmış olup erek dile çevirileri yapıldıktan sonra çalışmaya dahil edilmiştir.

Makalenin ilk bölümünde, edat kavramı ele alınmıştır. Böylece, adlandırma, sınıflandırma ve tanımlama farklılıkları ile edatların yapılarından gelen karmaşıklık gösterilmeye çalışılmıştır. Edatların anlamsal görevleri çerçevesinde diğer dilbilgisel öğelerle kurduğu hem cümle içi hem de bağlamsal ilişkilerin doğru okunması gerekliliği bir takım örneklerle açıklanmıştır. Bu örneklerle, edatların, yerine getirdikleri anlamsal görevlerle ve oluşturduğu algılarla, çeviri sürecine yön veren ve çeviri ürününü şekillendiren önemli etmenler oldukları gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmada, Türkçe ve İngilizce edat kullanımı anlamsal ve yapısal farklılıkları ortaya koyacak şekilde örneklendirilmiştir. Bu çalışma sırasında oluşturulan artalan bilgisinin ortaya koyduğu çeşitli farklılıklar, edatların, Türkçe- İngilizce çevirileri sırasında, hem soruna hem de çözüme katkı yapan unsurlar olduklarını hissettirmektedirler.

Makalenin ikinci ve üçüncü bölümü, edatların sebep oldukları, aynı zamanda, çeviri sorunlarından biri olan, çokanlamlılık kavramıyla beraber işlenmektedir. Yapıları gereği çokanlamlı sözcükler olan edatların Türkçe-İngilizce edat çevirileri sırasında yol açtıkları sözcüksel ve yapısal anlam belirsizlikleri örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Anlam belirsizliğinin giderilebilmesi için çeviri kararlarına yansıtacak serbestliğin gerçek dünya deneyimi ile desteklenmesi gerektiği ön görülmüştür. Ayrıca, dilsel ve kişisel faktörlerin çeviri kararlarını doğrudan etkiliyor olması kaynak dilden kaynaklanan ve erek dilde konumlanan çokanlamlılık olgusuna bağlanmıştır.

Bağlı buldukları dil ailelerinin genel özellikleri gereği, Türkçe ve İngilizce birbirlerinden farklı iki ayrı dil sistemidir. Dolayısıyla bu çalışma, edat çevirisi söz konusu olduğunda, ilgili çeviri kararlarının edatların yapısal ve anlamsal kullanım özelliklerine göre ve karşılaştırmalı bir sürecin sonunda alınması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu çalışma, ayrıca, aktarım güçlüklerine yol açtığı ileri sürülen edatların anlamsal ve yapısal karşılaştırmalar yardımıyla soru-çözüm işlem süreçlerinden oluşmaktadır.

Görüldüğü üzere, edat kavramı, dil'in "gerçek dünya" yanında kavramsal bellekte temsil edilen *şey'e* gönderme yapmaktadır. Bu nedenle edatlar, alınacak çeviri kararlarını doğrudan etkileyen ve görev veya işlev seçimi göz önüne alınarak, sözdizimsel ve anlamsal yorumlamaya açık dil öğeleridir. Edatların taşıdığı anlamsal görevlerin, benzer işlevi üstlenen bağlaç, zarf, fiilimsi, ortaç, hal ekleri gibi diğer dil öğeleri tarafından yerine getirilmesi, Türkçe-İngilizce edat kullanımlarına yönelik çeviri eylemini çokanlamlılık kavramıyla, daha doğrusu, anlam belirsizliği sorunuyla baş başa bırakmaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (1979). *Her yönüyle dil: ana çizgileriyle dilbilim*. TDK Yay. 2. Baskı. Ankara.
- Armstrong, N. (2005). *Translation, linguistics, culture: a French English handbook*. Multilingual Matters LTD.
- Austermühl, F. (2001). *Electronic tools for translators: translation practices explained*. St Jerome Publishing. 170.
- Ballesteros, L. ve Croft, B. (1998). *Resolving Ambiguity For Cross-Language*. Cambridge University Press
- Bayrav, S. (1969). *Yapısal Dilbilim*. İstanbul Üniversitesi Yay. 1436. 4-5.
- Berk, L. (1999). *English syntax: from word to discourse*. Oxford University Press.
- Cadiot, P. (2002). "Schematics and motifs in the semantics of preposition". (Yay. haz.) S. Feigenbaum ve D. Kurzon. *Prepositions in their syntactic, semantic and pragmatic context* içinde. Amsterdam: John Benjamins. 41-57. <https://doi.org/10.1075/tsl.50.03cad>
- Carter, R. ve McCarthy, M. (2006). *Cambridge grammar of English*. Cambridge University Press. 462.
- Catford, J.C (1965). *A linguistic theory of translation: an essay in applied linguistics*. OUP.
- Catford, J.C. (2000). "Translation Shifts. Lawrence", V. (Yay.haz.). *The translation studies reader* içinde. London:Routledge.141-147.
- Dahlmeier, D., Schultz, T. ve Ng, Hwee T. (06.08.2009). "Joint learning of preposition senses and semantic roles of prepositional phrases". *Proceedings of the 2009 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing*. 450-458, Singapore.
- Dizier, P. Saint (2006). "Introduction to the syntax and semantics of prepositions". (Yay. haz.) Dizier, P. Saint *Syntax and Semantics of Prepositions* içinde. 29. Toulouse.
- Eduskun, H. (1985). *Türk dilbilgisi*. Remzi Kitapevi.
- Efendioğlu, S. (2006): "Cümle menşeli edatlar (prepositions originated from sentence)". A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. 31. Erzurum.
- Erguvanlı, Eser E. (1984). "The function of word order in Turkish Grammar". University of California Publications: Linguistics.106. 12-13.
- Fowler, H.W. (2009). *A dictionary of modern English usage*. Oxford Press.
- Gasset, J. Ortega y (2000). *The Misery and Splendor of Translation*. (Yay.haz.) Venuti L.
- Geoffrey, N. Leech. (2006). *A glossary of English grammar*. Edingburg University Press.
- Geografy, N. Leech ve Svartvik, J. (2002). *A communicative grammar of English*.3. Essex: Pearson Education Limited.
- Göktürk, A. (1994). *Çeviri: dillerin dili*. Yapı Kredi Yayınları. ISBN:978-975-363-295-9
- Greenbaum, S. ve Quirk, R. (1988) *A university grammar of English*. Longman.
- Greenbaum, S. ve Quirk, R. *A comprehensive grammar of the English language*. Longman.
- Grubic, B.(13.11.2004). *Those problematic english prepositions*. CFI-BACI Conference.
- Guillaume, G. (1984) : *Foundations for a science of language*. John Benjamins Publishing Company:Amsterdam / Philadelphia. 31.
- Hacıeminoğlu, N. (1992) *Türk dilinde edatlar*. MEB. Yay.
- Hendricks, M. (2010). "Consciousness-raising and prepositions". English teaching forum içinde 48 (2). 24-29.
- Hutchins, W. John. ve Somers, H. L. (1992). *An introduction to machine translation*. Academic Press Limited: London. (ISBN: 0-12-362830-X)
- Jackendoff, R. (1973). *Semantic interpretation in generative grammar*. Cambridge. MIT Press.

- Jackendoff, R. (1983). *Semantics and cognition*. MIT Press: Cambridge.
- Jackendoff, R. (1987). "The status of thematic relations in linguistic theory". *Linguistic inquiry* içinde. 18(3). 369-411. MIT Press. <https://www.jstor.org/stable/4178548>
- Korkmaz, Z. (2003). *Gramer terimleri sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Lebas, F. (2002). "The theoretical status of prepositions: the case of the prospective use of "in". Feigenbaum, S. ve Kurzon", D. (Yay. haz.) *Prepositions in their syntactic, semantic and pragmatic Context* içinde .Typological Studies in Language (TSL) 50.
- Leonard, T. (2000). *Towards a cognitive semantics. Concept structuring systems.2*. MIT Press: Boston.
- Lewis, G.L.(1967). *Turkish Grammar*. Oxford University Press: Oxford. 28-40.
- Lindstormberg, S. (2010). *English prepositions explained*. John Benjamins Publishing Company.
- Luraghi, S. (1984): "On the meaning of prepositions and cases: the expression of semantic roles in Ancient Greek". *Studies in Language Companion Series (SLCS)*. John Benjamins Publishing Company
- M. O'Dowd, E. (1998). *Prepositions and particles in English: a discourse-functional account*. OUP.16-19. ISBN-13: 978-0195111026.
- Martinet, A. (1962). *A functional view of language*. Oxford.
- Martinet, A. (1998). *İşlevsel genel dilbilim, çev: Berke Vardar*. İstanbul: Multilingual.
- O'Hara T. ve Wiebe, J. (2003). "Preposition semantic classification via penn treebank and framenet". Proceedings of the Seventh Conference on Natural Language Learning at HLT-NAACL. 4, 79-76.
- Palmer, F.R. (1976). "Semantics: A new outline". Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0047404500007387>
- Polinsky, M. (1995). "Non-terms in complex predicates: from incorporation to reanalysis. (Yay. haz.) Clifford, S.B., Dziwirek K. ve Gerdts D. Grammatical relations: theoretical approaches to empirical questions", 359-390. Stanford: Center for the Study of Language and Information.
- Pullum, G. K. ve Huddleston, R. (2005) *A student's introduction to the English Grammar*. chapter: 7. CambridgeUniversity Press.
- Radford, A. (1997). *Syntactic theory and the structure of English: a minimalist approach*. Cambridge. ISBN: 9780521477079
- Radford, A. , Atkinson, M. ve Britain, D. (1999) "Linguistics: An introduction. Cambridge. research and development in information retrieval", 64 - 71. Retrieval. Proceedings of the 21st annual international acm sigir conference on
- Saussure, F. (1959) *De course in general linguistics*. London: Duckworth.119.
- Talmy, L. (1983). "How language structures space". Herbert L. PickJr. ve Linda P. Acredolo (Yay. haz.) *Spatial orientation: theory, research, and application* içinde. New York: Plenum Press, 225-282.
- Talmy, L. (1985). "Lexicalization patterns: semantic structure in lexical form". (Yay. haz.) Shopen, T. *Language typology and syntactic description*. Cilt 3, Grammatical categories and the lexicon içinde. Cambridge, 57-149.
- Talmy, L. (2000). "Towards a cognitive semantics". 2. Boston:MIT Press. *The Translation Studies Reader* içinde. London: Routledge. 49 -65.
- Toury, G . (1980). *In search of a theory of translation*. Tel Aviv University.
- Tyler, A. ve Evans, V. (2001). "Reconsidering prepositional polysemy networks: the case of over". (Yay. haz.) *Linguistic Society of America Language* içinde. 77(4):724-765. DOI: 10.1353/lan.2001.0250

- Tyler, A. ve Evans, V. (2003). *The semantics of English prepositions: spatial scenes, cognition and the experiential basis of meaning*. New York ve Cambridge: Cambridge University Press.
- Vardar, B. (202). *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul:Multilingual.120.
- Zwarts, J. (1997). *Lexical and functional properties of prepositions (Lexicalische und grammatische eigenschafen prapositionaler elemente)*. Tübingen, Max Niemeyer Verlag. Series:Linguistische Arbeiten. 371.